

Theater Na de Dam
Atelier

BROER EN ZUS

Thema's: Deportatie, Jodenvervolging, Onderduiken, Verdwenen familie

Locatie: Groningen, Nederland

Door: Anika Abbing en Jorieke Abbing

Dit verhaal is van Marc (1939) en Marion (1944). Hun ouders, Nap de Klijn (violist) en Alice Heksch (pianiste), vormden samen het klassiek geschoolde Amsterdams Duo. Ze waren Joods en doken tijdens de Tweede Wereldoorlog onder. Zoontje Marc werd ergens anders ondergebracht en dochter Marion werd tijdens de Tweede Wereldoorlog geboren. Marion werd als baby letterlijk stil gehouden met een kussen op haar hoofd, waardoor ze geen stem kon ontwikkelen en altijd een heel angstig en verlegen meisje is gebleven. Haar ouders konden geen muziek maken in de oorlog. Moeder oefende bijvoorbeeld op een stomme piano. Ben je benieuwd naar de muziek waar in deze scène over wordt verteld? Hier vind je de originele bladmuziek (bladmuziek privébezit van Marion).

PERSONAGES   MARION
                          MARC

MARION spreekt het publiek aan, MARC staat nog met zijn rug naar hen toe

MARION   Dit is het Amsterdams duo
                          Ze spelen Mozart

MARC draait zich om

MARC   Dames en heren
                          Bijzonder verheugd zijn wij u te mogen aankondigen:
                          Het Amsterdams Duo

MARION   Dit zijn onze ouders
                          Mijn vader Nap de Klijn op viool en mama Alice Heksch achter piano

MARC   Een ensemble dat zonder twijfel
                          op het hoogste internationale niveau thuishoort
                          Zelden heb ik muziek zo puur en met zoveel begrip horen uitvoeren

Niet vaak ook heb ik twee musici
een zo volmaakte eenheid horen bereiken
Luister naar Mozart's sonate

MARION Onze ouders ontmoeten elkaar op het conservatorium in
Amsterdam
Verliefd en onafscheidelijk zijn ze
Op zijn knieën vraagt mijn vader haar ten huwelijk
In hotel American op het Leidseplein

MARC En dan kom ik, Marc de Klijn, geboren in 1939
1940, oorlog

MARION Niet zeggen

MARC Wij zijn Joods
Geen muziek meer
Begrijp je wel

MARION In 1942 maken onze ouders nog wel een muziekopname in
Hilversum

MARC (*gemeen*) Ja, en op weg naar huis werden ze gearresteerd
Naar het Oranjehotel in Scheveningen
Iedereen weet dat dit geen hotel was met een chocolaatje op je
kussen
Het Oranjehotel was de bijnaam van de gevangenis in Scheveningen
Waar je drie opties had:
– Of je werd vrijgelaten
– Of je werd gedeporteerd naar Duitsland
– Of je werd doodgeschoten in de duinen tegenover de gevangenis

MARC maakt een schietbeweging richting MARION

MARION Hou op!

MARC Schijterd

MARION Omdat onze moeder in cel driehonderdwaalf zat,
en papa in cel weet ik veel,
wisten ze niet van elkaar waar ze waren...
Of ze nog in leven waren
Papa floot altijd de vijfde van Beethoven als hij thuiskwam
TU TU TU TUUUUU
Hij tikte hetzelfde ritme op de verwarmingsbuis en kreeg bericht
terug

Stilte

MARION Waarom ze gearresteerd zijn en na acht weken weer vrijkwamen
is tot op de dag van vandaag niet bekend

Dat mijn ouders Joods waren hebben ze niet geweten, in het
Oranjehotel
Dan waren ze gelijk op transport naar Kamp Westerbork gezet

MARC Vanaf eind 1942 kunnen Joden niet meer over straat
Er zijn grote Razzia's in Amsterdam
Onze ouders worden niet gepakt

MARION Een engeltje op hun schouder

MARC Opa, oma, oom Jacques zitten er wel bij
Allemaal worden ze naar vernietigingskamp Sobibor gedeporteerd
Waar ze na drie dagen doodsangsten
en op elkaar gestapeld in treinwagons
Onder de douche...

MARION Onderduiken
Piano en viool achterlaten

Stilte

MARC Mij achterlaten
Ik ben dan vijf jaar oud

MARION Ik ben dan nog niet geboren

MARC Op een dag
Op een dag die ik me niet meer herinner
Die ik me niet meer durf te herinneren
Ben ik weggestopt
In het huis van Here Jezus
Bij meneer en mevrouw Van Der Meer

MARION Je bedoelt ondergedoken!
Papa en mama konden niet anders
Zelf hebben ze geen vast onderduikadres

Stilte

MARION Dit is Marc, mijn broer van voor de oorlog
Marc is altijd boos

MARC Wat weet jij nu?
Jij hebt niets meegemaakt!

MARION Hou op

MARC Schijterd

MARION Mijn vader maakt een muziekstuk voor mijn moeder
Duiken noemt hij het
Omdat ze ondergedoken zitten

'That's my baby' gaat over mij, mijn moeder is zwanger van mij
Op 8 februari 1944 ben ik op het zeventiende onderduikadres
geboren

Er is muziek te horen

MARC Na de oorlog komen ze mij ook weer halen
Ik heb ineens een zusje

In mei 2015 speelde de voorstelling 'Maak het donker in het donker' in Groningen (regie: Anika Abbing, tekst: Jorieke Abbing – productiehuis: Noord Nederlands Toneel). Een theatraal liedjesprogramma over de waargebeurde verhalen van de muzikanten die stiekem of onder dwang musiceerden tijdens de Tweede Wereldoorlog. Onder het motto 'Neem een verzetje op zijn tijd!' herleefden de liedjes van cabaretiers en straatmuzikanten van toen.